

A 2014/10. SZÁM TARTALMA

KISÁLLAT

Koltai Zs., Vajdovich P., Dékay V.: A cikloxigenáz-2 (COX-2) enzim expressziójának jelentősége kisállatok daganatos kórképei esetén. Irodalmi összefoglaló

BAROMFI

Szabó R., Magyar T.: A baromfi *Ornithobacterium rhinotracheale* okozta megbetegedése. Irodalmi áttekintés

Mészáros I., Tóth R., Bálint Á., Thuma Á., Zádori Z.: Víziszárnyasparvovírusok. Irodalmi áttekintés

HAL

Molnár K.: Koi herpesz betegség – kopolyúnekrózis

Gál J., Baska F., Farkas L. Sz., Mándoki M., Szabó E.: Ikraretenció és következményes autointoxikáció buldog csigasügér (*Lamprologus ocellatus* Steindachner, 1909) tenyészetben

VADON ÉLŐ ÁLLAT

Ács K., Rónai Zs., Nagy G., Cshivincsik Á., Sugár L., Jánosi Sz.: *Mycobacterium caprae* és *Trueperella (Arcanobacterium) pyogenes*

társfertőzés okozta tályogképződés dámszarvas (*Dama dama*) májában és májkapui nyirokcsomóiban. Esetismertetés

ÉLELMISZER-HIGIÉNYIA

Szili Zs., Szakmár K., Erdősi O., Szita G., Horváth J., László N.: A xilit antimikrobiális hatásának vizsgálata

JÁRVÁNYTAN

Csivincsik Á., Rónai Zs., Nagy G., Varga Gy., Jánosi Sz.: Új szemléletmód a szarvasmarha-gümőkór, mint széles gazdaspektrumú fertőző betegség járványtanában

IN MEMORIAM

Ránkyné Németh Angéla (1946–2014) (*Sótonyi P., Kutas F.*)

HÍREK, TALLÓZÁSOK

Koltai Zs. – Vajdovich P. – Dékay V.: A CIKLOXIGENÁZ-2 (COX-2) ENZIM EXPRESSZIÓJÁNAK JELENTŐSÉGE KISÁLLATOK DAGANATOS KÓRKÉPEI ESETÉN. IRODALMI ÖSSZEFOGLALÓ

A szerzők közleményükben áttekintik a rendelkezésre álló ismereteket a COX-2 expresszióról kedvtelésből tartott állatok fontosabb daganatos kórképeiben, különös tekintettel a COX-2 inhibitor nem szteroid gyulladáscsökkentők terápiás alkalmazására. A ciklooginenázok (COX) a prosztaglandinok biokémiai szintézisének kulcsenzimeik. Amíg a COX-

1 számos sejtben termelődik, és elsősorban élettani folyamatok regulációjában vesz részt, a COX-2 a gyulladásos prosztaglandinok szintézisében lévő feladata mellett jelentős szerepet játszik a tumorigenesisben. Főként a PGE2 termelésén keresztül: gátolja a daganatos sejtek apoptózisát, fokozza az angiogenezist (a daganat indukálta érújdonképződést), serkenti a sejtproliferációt, és csökkenti a daganatos sejtek elleni immunitást, tehát fokozza a daganatok progresszióját és malignitását.

Szabó R. – Magyar T.: A BAROMFI ORNITHOBACTERIUM RHINOTRACHEALE OKOZTA MEGBETEGEDÉSE. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

A szerzők irodalmi adatok alapján összefoglalják az *Ornithobacterium rhinotracheale* baktériummal kapcsolatos eddigi ismereteket. Ismertetik a kórokozó tulajdonságait, majd a járványtani tapasztalatokat összegzik. Kitérnek a baktérium által okozott klinikai tünetekre és kórbonctani elváltozásokra. Bemutatják a kórokozó jellemzésére használt gyakoribb módszereket. Végül összefoglalják az antibiotikumrezisztencia-vizsgálatok és a vakcinafejlesztések eredményeit.

Mészáros I. – Tóth R. – Bálint Á. – Thuma Á. – Zádori Z.: VÍZISZÁRNYAS-PARVOVÍRUSOK. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

A szerzők irodalmi adatok és saját vizsgálataik alapján bemutatják a liba- és a barbarikacsa-parvovírusra vonatkozó lényeges ismereteket, részletesebben kitérve az elmúlt öt évben publikált, állatorvosi

szempontból lényeges kutatásokra. Mind a libaparovírus, mind a barbaikacsa-parvovírus molekuláris biológiája és kórfejlődése jól jellemzett, ugyanakkor a közelmúltban több olyan vizsgálatot is közöltek, amelyek pontosították a vírusok szövetotropizmusáról eddig rendelkezésre álló ismereteinket. Külön figyelmet érdemel a szélesebb gazdaspektumú változatok megjelenése az ázsiai régióban. Ezek alapján valós kockázatot jelenthet egy megváltozott gazdaspektrumú víziszárnyas-parvovírus elterjedése a világban. A vírusok kimutatását nagyban elősegíthetik az újabban kifejlesztett érzékenyebb DNS-amplifikációs módszerek, valamint új, a vírusra fogékonyabb sejtvonalak alkalmazása a diagnosztikai gyakorlatban. A belátható jövőben az anyagi veszteségek megelőzésére továbbra is az állományok folyamatos vakcinázása marad az egyetlen hatékony módszer.

Molnár K.: KOI HERPEZS BETEGSÉG – KOPOLTYÚNEKRÓZIS

A szerző összehasonlítja a ponty (*Cyprinus carpio* L.) két jelentős betegségét, a kopoltyúnekrózist és a koi herpesz betegséget. A kopoltyúnekrózist a Szovjetunió európai részén a múlt század '50-es éveiben figyelték meg először. Ez a betegség Kelet- és Közép-Európában a '70-es és '80-as években jelentős elhullásokat okozott tenyésztett pontyok között. Az elhullások esetenként elérték a 60–80%-ot. A koi herpesz betegség megjelenéséről első ízben Izraelből tudósítottak 1999-ben, ahol az elhullások meghaladták a 80%-ot. Mindkét betegség fő tünetének a kopoltyú nekrotikus elváltozása

számít. A szakemberek többsége a kopoltyúnekrózis kóroktanát ammónia-intoxikációként jelölte meg. A víruskimutatásra tett erőfeszítések a halvirológia akkori fejlettsége mellett nem vezettek eredményre. A koi herpesz vírusát (CyHV-3) 2000-ben mutatták ki. A koi herpesz betegség Izraelben akkor jelent meg, amikor Közép-Európában a kopoltyúnekrózis-járvány lecsendesedett. Magyarországon a koi herpesz vírusát 2012-ben mutatták ki először. A szerző véleménye szerint a koi herpesz és a kopoltyúnekrózis azonos betegség, melyet Európából hurcoltak be Izraelbe. Véleménye szerint az európai ponty nagyobb rezisztenciájú állományokban koi herpesz által okozott jelentősebb elhullásokra kevésbé kell számítani.

Gál J. – Baska F. – Farkas L. Sz. – Mándoki M. – Szabó E.:
IKRARETENCIÓ ÉS KÖVETKEZMÉNYES AUTOINTOXIKÁCIÓ BULDOG
CSIGASÜGÉR (*LAMPROLOGUS OCELLATUS* STEINDACHNER, 1909)
TENYÉSZETBEN

A szerzők egy fokozatos átmenet nélkül, igen jó minőségű, élő eleséggel etetett, de 20–22 °C-os vízben tartott buldog csigasügér (*Lamprologus ocellatus*) állományban állapítottak meg ikraretenciót és következményes autointoxikációt. A halakban az ikrafejlődés gyorsan megindult a petefészekben, de az ívás nem történt meg az optimálistól elmaradó víz hőmérséklet miatt. Az elfajuló, ovulálatlan ikraszemekből felszívódó toxinok okozták az ikrások elhullását.

Ács K. – Rónai Zs. – Nagy G. – Cshivincsik Á. Sugár L. – Jánosi Sz.:
MYCOBACTERIUM CAPRAE ÉS TRUEPERELLA (ARCANOBACTERIUM)
PYOGENES TÁRSFERTŐZÉS OKOZTA TÁLYOGKÉPZŐDÉS DÁMSZARVAS
(DAMA DAMA) MÁJÁBAN ÉS MÁJKAPUI NYIROKCSOMÓIBAN.
ESETISMERTETÉS

A szerzők felnőtt dámszarvas (*Dama dama*) tehén zsigerelése során találtak kizárólag a májkapui nyirokcsomókra és a májkapu tájékán, a máj állományára kiterjedő, tályogképződéssel járó elváltozást, amely kórszövettani vizsgálattal felvetette a gümőkór gyanúját. A bakteriológiai feldolgozás során az elváltozásokból *Mycobacterium caprae* és *Trueperella (Arcanobacterium) pyogenes* baktériumokat mutattak ki. A szerzők felhívják a figyelmet a kizárólag megtekintésen alapuló *post mortem* vadhúsvizsgálat hibalehetőségeire.

Szili Zs. – Szakmár K. – Erdősi O. – Szita G. – Horváth J. – László
N.: A XILIT ANTIMIKROBIÁLIS HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA

A xilit a természetben előforduló öt szénatomos cukoralkohol, amely a szerves kémiában régóta ismert. Inzulinfüggetlen természete, kis glikémiás indexe, fogszuvasodást, középfülgyulladást és egyes légzőszervi betegségeket megelőző hatása miatt egyre nagyobb figyelmet kap. A xilit egyre inkább népszerű az élelmiszer- és gyógyszeriparban mint édesítőszer, ma már világszerte kereskedelmi mennyiségben gyártják. A szerzők kísérleteinek célja a xilit szaporodásgátló hatásának vizsgálata volt, *Escherichia coli*, *Salmonella* Enteritidis, *Listeria monocytogenes*, *Staphylococcus aureus*, *Candida*

albicans és *Penicillium expansum* esetében. A vizsgálatokat Tripton-szója (TSB) táplevesben végezték 2, 4, 6, 8 és 10% xilit hozzáadásával. A baktériumszaporodást redoxipotenciál-méréseken alapuló direkt és indirekt eljárással vizsgálták, amely módszer alkalmas a szaporodásgátlás mérésére. A vizsgálatokat 22 °C és 37 °C hőmérsékleteken végezték, kivéve *Penicillium expansum* esetében, amelyet csak 22 °C-on vizsgáltak.

Az eredmények alapján megállapítható volt, hogy 22 °C-on végezve a vizsgálatot minden mikrobánál szaporodásgátló hatás volt megfigyelhető, amely a xilitkoncentráció növelésével lineárisan nőtt. 37 °C-on, a mikrobák szaporodási hőmérsékletének optimumán a xilit az alkalmazott koncentrációban gyakorlatilag minden esetben hatástalan volt.

Candida albicans esetén gyenge gátlás volt tapasztalható, amely nem olyan mértékű, hogy terápiás céllal használható lenne, de további vizsgálatok után megelőzésre alkalmazható.

A gátló hatás a penészgomba esetében volt a legerőteljesebb. Az eredmények felvetik annak a lehetőségét, hogy további részletesebb vizsgálatok után a xilit alkalmas lehet az élelmiszer-ipari alkalmazásra, bizonyos tartósítószer mennyiségének csökkentésére, esetleg helyettesítésére is.

**Csivincsik Á. – Rónai Zs. – Nagy G. – Varga Gy. – Jánosi Sz.: ÚJ
SZEMLÉLETMÓD A SZARVASMARHA-GÜMŐKÓR, MINT SZÉLES
GAZDASPEKTRUMÚ FERTŐZŐ BETEGSÉG JÁRVÁNYTANÁBAN**

A szerzők a vadállományokban is előforduló zoonotikus fertőző betegség, a szarvasmarha-gümőkór példáján keresztül mutatják be az ökológiai szempontokat is figyelembe vevő járványtani szemlélet, a „One Health” koncepció hasznosságát. Ehhez a szarvasmarha-gümőkórról, annak rezervoárfajairól, a hazánk természeti környezetét is érintő és a betegség járványtanát valószínűen befolyásoló globális folyamatokról összegyűlt szakirodalmi ismereteket tekintik át és tesznek javaslatot a jövőbeni kutatási irányokra, az ökológiai szemléletmód meghonosítására a hazai járványtani gondolkodásban.

